

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö lausuu työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyynnön johdosta seuraavaa:

Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on pääministeri Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti lisätä työ- ja koulutusperusteista maahanmuuttoa. Hallitusohjelmassa työperäisen maahanmuuton painopisteeksi on asetettu työvoimapulasta kärsivät alat sekä TKI-toiminnan kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset erityisosajat. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää ehdotusta ja sen tavoitteita yleisesti kannatettavina. Ehdotettuja muutoksia voidaan pitää niitä nykytilannetta selkeyttävinä ja muutokset ovat tärkeitä työperusteisen maahanmuuton tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ulkomaalaislain 5 luku on rakentunut kerroksittain ja sen sisältöä on muokattu useaan otteeseen. Esityksessä toteutetun kokonaistarkastelun voidaan katsoa selkeyttävän ulkomaalaislain 5 luvun rakennetta ja logiikkaa.

Esityksen keskeiset ehdotukset

Yleiset edellytykset ja hakuprosessin tehostaminen

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislain työntekoa ja yrittäjyyttä koskeva sääntely. Laissa säädettäisiin kaikkien työperusteisten oleskelulupien myöntämistä koskevista yleisistä edellytyksistä. Samalla säädettäisiin työnantajan ja työntekijän velvollisuuksista oleskelulupaprosessissa. Uudet säännökset mahdollistaisivatkin osa-automaation hyödyntämisen entistä laajemmin. Lupaviranomaiset myös hyödyntäisivät muista viranomaisrekistereistä saatavia tietoja, jolloin niitä ei tarvitsisi enää kysyä hakijalta tai työnantajalta. Laissa ohjattaisiin hakijaa tekemään hakemuksensa ensisijaisesti sähköisesti, jolloin myös työnantajan tulisi asioida sähköisesti. Paperihakemuksen tekeminen olisi silti edelleen mahdollista. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että muutokset voivat edistää hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista ja nopeuttaa maahanmuuton lupaprosessia.

Työnantajan sertifiointi

Lakiin ehdotetaan myös työnantajan sertifiointia koskevia säännöksiä, joilla säädettäisiin sertifiointin edellytyksistä, myöntämisestä, vaikutuksista ja peruuttamisesta. Työnantajien sertifiointi nopeuttaisi myös osaltaan lupaprosessia.

Esitetyissä 76–78 §:issä säädettäisiin työnantajan sertifiointin myöntämisestä, vaikutuksesta ja peruuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että sertifioidujen työnantajien luettelo tulee olla ajantasaisesti ja helposti saatavilla Maahanmuuttoviraston verkkosivuilla. Esityksessä todetaan, että myös sertifioiduja työnantajia tulee valvoa. Tämän vuoksi työsuojeluvalvonnan on tärkeää saada tieto sertifioiduista työnantajista helposti. Työsuojeluvalvonnan kannalta on olennaista, että ennen sertifiointin uudelleen myöntämistä valvotaan aina myös sitä, että työnantaja on huolehtinut velvoitteistaan työnantajana ja että

työehdot ovat asianmukaiset. Tarkistamisessa tulisi huomioida myös työnantajalle työsuojelutarkastusten yhteydessä mahdollisesti annetut velvoitteet.

Sertifiointijärjestelmään ehdotetaan liitettäväksi myös sertifiointin peruuttamista koskeva sääntely. Sertifiointi peruutettaisiin, jos työnantaja ei enää täyttäisi sen myöntämisen edellytyksiä, se on menettelyt laissa säädettävällä tavalla moitittavasti, minkä seurauksen siihen ei voitaisi enää luottaa siten kuin sertifiointin myöntäminen edellyttää. Hallituksen esityksestä ei ilmene, miten sertifiointin peruuttamisen prosessi käynnistyy esimerkiksi 76 §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohdan osalta ja kenen tehtävänä on seurata kyseisten yrityksen omaa pääomaan, vahvistettuun tulokseen tai liikevaihtoon liittyvien edellytysten voima- saoloa.

Ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunta

Samalla kun työvoiman maahanmuuttoa edistetään, Suomi pyrkii torjumaan ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä. Tämän vuoksi esitetään täsmennyksiä myös ulkomaisen työvoiman käytön valvontaa koskevaan sääntelyyn. Mahdollisuus tehdä pidättäytymispäätös, jonka mukaan päätöksen kohteena olevan työnantajan palvelukseen ei määräaikana myönnetä työnteon perusteella oleskelulupia, laajennettaisiin koskemaan työntekijän oleskeluluvan lisäksi kaikkia muitakin työperusteisia oleskelulupia. Pidättäytymispäätöksen voisi tehdä TE-toimiston lisäksi jatkossa myös Maahanmuuttovirasto.

Hallituksen tavoitteena on lisätä työperusteista maahanmuuttoa merkittävästi. Kuten lakiesityksestä käy ilmi, työsuojelun vastuualueiden valvontatyössä on havaittu paljon puutteita sekä ulkomaalaisten työntekijöiden työsuhteen ehdoissa, että heidän työnteko-oikeudessaan. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä on, että ulkomaisen työvoiman määrän kasvaessa huolehditaan samalla siitä, että työsuojeluviranomaisen resurssit mahdollistavat tehokkaan valvonnan. Olennaista on myös varmistaa poliisin, syyttäjä- ja oikeuslaitoksen riittävät resurssit käsitellä valvonnan kautta tulevia rikosilmoituksia.

Tekniset säännösmuutokset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lapsilislain (796/1992) 1 a §:ää ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 3 a §:ää. Pykälien ulkomaalaislain viittaukset ehdotetaan korjattavaksi vastaamaan uudistettavan ulkomaalaislain 5 luvun sääntelyä. Sisällöllisiä muutoksia ei ehdoteta. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että vastaavat viittaukset on erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 3 §:ssä, kansanterveyslain (66/1972) 14 §:ssä sekä lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 56 §:ssä. Mikäli nyt ehdotetut muutokset tulevat voimaan esityksessä ehdotetun mukaisesti 1.10.2022 lukien, tulee myös edellä mainittuihin lakeihin tehdä tekniset muutokset ulkomaalaislain 5 lukuun tehtyjen viittausten korjaamiseksi.

Osastopäällikkö Heli Backman

Hallitussihteeri Mira Saloheimo

VN/5283/2020-STM-50

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: